

2. DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1682
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.12.2025/68
Karar Numarası : 2025/789
Başvuran : ...
Başvuran Vekili/ Vasisi : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Sağlık Bakanlığı
Muhatap Vekili/ Vasisi : -
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın sürücü belgesini yenilemek üzere yaptığı başvuru sonucunda engel durumunda hiçbir değişiklik olmamasına rağmen sürücü olamayacağı yönünde karar verilmesinin engellilik temelinde ayrımcılık oluşturduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

- a. ... Hastanesinde ... üyesi bir ... olarak görev yaptığını,
- b. Doğuştan ve sık görülmeyen bir engele sahip olduğunu ancak yürümekte sıkıntı çekmediğini ve ortez kullanmadan hayatına devam ettiğini,
- c. 2012 yılında H sınıfı sürücü belgesi aldığını ve günlük hayatta özel tertibatlı aracı ile kendisinin ve engelli kız kardeşinin ulaşımını sağladığını,
- ç. Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) indiriminden faydalanmak üzere başvurduğu ... Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen Erişkinler İçin Engellilik Sağlık Kurulu Raporu'nda "hareket ettirici aksamda özel tertibatlı taşıt kullanabileceğinin" belirtildiğini,
- d. Bunun üzerine ehliyetini yenilemek üzere başvurduğu ... İl Sağlık Komisyonu tarafından 26/9/2006 tarihli ve 26301 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "*vertebra hareketleri, kişinin baş ve boynunu arkaya döndürmesini ve bakmasını %50'den fazla engelleyen boyun*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr
İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

vertebra ve boyun bölgesi hastalıklarında sürücü belgesi verilmez” hükmüne istinaden sürücü olamayacağına karar verildiğini,

e. ... İl Sağlık Komisyonunun kararını itiraz üzerine inceleyen ... İl Sağlık Komisyonu tarafından verilen 4/7/2024 tarihli ve ... numaralı kararda da aynı gerekçe ile sürücü olamayacağına kanaat getirildiğini,

f. 2012 yılından itibaren gerekli özel tertibat ile araç kullanabiliyorken Yönetmelik değişikliği gerekçe gösterilerek hakkında "sürücü olamaz" şeklinde rapor düzenlenmesinin kazanılmış haklarını yok saymak anlamına geldiğini,

g. Komisyon kararlarında iddia edildiği gibi boynunu %50'den fazla döndüremiyor olması durumunda dahi geri görüş kamerası ile bu problemin çözülebileceğini, ayrıca kör nokta sensörüyle de bu teknik desteği sağlamanın mümkün olduğunu,

ğ. İlgili Yönetmelik'in güncel olmadığını ve raporlara esas alınmasının adaletsizliklere yol açtığını, bu konuda Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden yaptığı başvurunun reddedildiğini,

h. Yukarıda sayılan nedenlerle engellilik temelinde ayrımcılığa uğradığını, iddia etmiştir.

3. Muhatap Sağlık Bakanlığından alınan yazılı görüşte özetle:

a. Engelli bireylerin sürücü olup olamayacağına ilişkin değerlendirmelerin 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve ilgili diğer mevzuat dahilinde gerçekleştirildiği, ilgili diğer mevzuatı oluşturan Motorlu Taşıt Sürücü Kursları Yönetmeliği, Karayolları Trafik Yönetmeliği ve Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 1/1/2016 tarihinde yürürlüğe girdiği, bu tarihten önce engelli sağlık kurulu raporları düzenlenirken aynı zamanda kişinin sürücü olup olmayacağına, özel tertibatlı araç kullanıp kullanamayacağı ve hangi tür tertibat gerektiğine karar verildiği ancak bu tarihten sonra sürücülüğe ilişkin değerlendirme süreci ile engelliliğe ilişkin değerlendirme sürecinin birbirinden ayrıldığı ve sürücülük alanında makine mühendisi gibi teknik personelin de içinde yer aldığı ihtisaslaşmış bir yapının oluşturulduğu,

b. Trafik kazalarının en önemli sebebinin sürücü hataları olduğu, bu hataların en aza indirilmesi için öncelikli olarak sürücülerin sağlık şartları yönünden ayrıntılı bir kontrolden geçmesi ve bu yönde mevzuat düzenlemelerinin yapılması gerektiği, bu doğrultuda çıkarılan yönetmeliklerin kanuni ve anayasal sınırlar gözetilerek hazırlandığı, ilgili düzenlemelerin üst normlara uygun olduğu,

c. Sürücü belgesinin bir hak olmayıp ruhsat olduğu, bu kapsamda bir kişinin sürücü belgesi almış olmasının sürücü olabilmek için sağlık açısından gerekli şartları hayat boyu taşıyacağı anlamına gelmediği, bireylere sürücü belgesi verilmesinin karayollarında seyir halinde bulunan herkesi ilgilendirdiği, bu sebeple tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ehliyet verilebilmesi için bazı sağlık şartlarının arandığı, bu şartların aranmasının engelli bireylere yönelik ayrımcılık teşkil ettiği şeklinde yorumlanamayacağı,

ç. Sürücü sağlık değerlendirmelerinin hareket kabiliyeti, motor becerileri ve vücut fonksiyon durumu gibi kriterlere göre teknik olarak yapıldığını, bireylerin şahsi değerlendirmelerinin önem taşımadığını, sürüş esnasında bireylerin çevresini kontrol edebilmesi için asgari olarak boynunu %50 oranında hareket ettirebilmesi gerektiği,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

yine vertebra eğilme ve dönme hareketlerinde %75'ten fazla engelinin olmaması gerektiği, bu özellikleri taşımayan bireylerin sürücü olmasının mümkün olmadığı,

d. Bu sınırın; hareket halindeki objelerin hareket hızlarının ve hedefe olan uzaklıklarını tahmin edebilme, tehlike oluşturmayacak şekilde davranabilme, görüş alanı içinde, uyarı alanı ilk fark ettiği noktada ve fark ettiği anda doğru tepkiler verebilme, dikkatini görüş alanı dışındaki uyarılara yoğunlaştırmasını engelleme, aynı anda farklı uzuvlarının hareketlerini uyumlandırabilme koşulları gözetilerek belirlendiği, aksi durumda sürücünün çevresini algılaması, dönüşlerde, ara yoldan ana yola, ana yoldan tali yola çıkışlarda sağını, solunu ve arkasını kontrol etmesinin mümkün olmayacağı,

e. Park sensörü ve geri görüş kamerası park esnasında düşük hızda kişiye görüş sağlasa bile sürüş esnasında belirtilen tüm yönlerde sürekli görüş sağlamasının mümkün olmayacağı,

f. İlgili düzenlemeler doğrultusunda başvuranın sürücü belgesi alabilecek şartları sağlamadığı ve başvuran hakkında tesis edilen işlemin ayrımcılık yasağını ihlal etmediği, belirtilmiştir.

4. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik'e aykırı bir sağlık engeli bulunmadığı, boynunun hareket yeteneğinden tamamen yoksun olması ya da hareket yeteneğini anılan oranlarda engelleyen bir durumunun söz konusu olmadığı, aracın yan aynaları ile kontrol sağlayabildiği gibi yan tarafına da boynunu rahatça çevirebildiği,

b. Yönetmelik açıkça bir oran tespitini emretmesine rağmen anılan Komisyon kararları süresince boyun hareket kısıtlılığının gonyometrik ölçümünün yapılmadığı, Komisyon kararlarının uygun muayene yapılmadan, gereksiz ve hukuka aykırı olarak verildiği,

c. Sürücü olamayacağına karar verilmeden önce ... gibi büyükşehirde her gün ... ilçesinden ... Hastanesine yoğun trafikte yıllarca araç kullandığını, şehir dışı yolculukları yaptığı, herhangi bir trafik kazasına sebebiyet vermediği,

ç. Ehliyetini aldığı tarihten bugüne kadar doğuştan gelen engelinin oranında ve niteliğinde herhangi bir değişiklik olmadığı, engel durumunda herhangi bir değişiklik olmamasına rağmen ehliyetinin elinden alınmasının kazanılmış hakların korunması ve kanunların geri yürümezliği kurallarının da ihlali niteliğinde olduğu,

d. ... Hastanesinde yapılan 26/8/2024 tarihli genetik test ile hastalığının çok ender rastlanan bir hastalık olan "...” olarak belirlendiği,

e. Süreç içerisinde artık ehliyeti olmadığı için arabasını satmak durumunda kaldığı ve işyerine yakın olması için yıllardır ikamet ettiği evini taşımak zorunda kaldığı, bu nedenle maddi ve manevi büyük bir zarara uğradığı,

iddia edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kanun önünde eşitlik*" başlıklı 10'uncu maddesinde "*Herkes,*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” hükmü yer almaktadır.

6. 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “Tanımlar” başlıklı 2’nci maddesinde “(1) Bu Kanunun uygulanmasında; (...)f) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi i) Makul düzenleme: Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri(...) ifade eder.” hükmü yer almaktadır.

7. 6701 sayılı Kanun’un “Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı” başlıklı 3’üncü maddesinde “(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (3) Ayrımcılık yasağının ihlali halinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. (...)” hükmü yer almaktadır.

8. Mezkûr Kanun’un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasında ayrımcılık türleri: “ a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık” şeklinde sıralanmıştır.

9. Mezkûr Kanun’un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinde “(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.” hükmü yer almaktadır.

10. Mezkûr Kanun’un “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinde “Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

11. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası "Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir." hükmünü haizdir. Başvuranın dilekçesinden, 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

12. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir". Başvuru dilekçesi ve ekindeki belgeler incelendiğinde; başvuranın sürücü belgesi alabilmek için sağlık muayenesinden geçtiği, durumunun uzman hekimlerce değerlendirilmesi için ... Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen 14/5/2024 tarihli ve ... numaralı rapor ile Komisyona sevk edildiği, ... İl Sağlık Komisyonunca verilen 13/6/2024 tarihli ve ... numaralı sürücü olamaz kanaatine ilişkin karara karşı itiraz ettiği ve itirazı inceleyen ... İl Sağlık Komisyonu tarafından da 4/7/2024 tarihinde sürücü olamayacağına karar verildiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvuranın ilgili mevzuat çerçevesinde gerekli şikâyet süreçlerini işlettiği ve bu kapsamda 6701 sayılı Kanun'da yer alan ilgili tarafa başvuru şartını yerine getirdiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda ilgili tarafa başvuru şartı sağlanan işbu başvurunun Kurumumuzca esastan incelenebileceği değerlendirilmektedir.

13. Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerin ayrılmaz bir parçası olduğu gibi uluslararası hukukun en üstünde yer alan temel hukuk normu olarak da kabul edilmektedir [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2019/3404, K. No: 2020/26, 11/2/2020, para. 38]. Ayrımcılık yasağı, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 2'nci maddesinde "Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka fikir ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa eşit ve etkili korumayı temin edecektir." şeklinde yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesinde ise, "Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır." düzenlemesi bulunmaktadır.

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında ayrımcılık, objektif ve makul bir gerekçeye dayanmaksızın, benzer durumdaki kişilere farklı muamelede bulunulması şeklinde tanımlanmaktadır (AİHM, Willis/Birleşik Krallık, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48). AİHM'e göre farklı muamele, nesnel ve makul bir gerekçeye dayanmadığı takdirde ayrımcı olarak kabul edilir. Başka bir ifadeyle, farklı muamele meşru bir amaç taşıyor veya kullanılan araçlarla bu amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurulamıyorsa ayrımcılık teşkil eder. (AİHM, Fabris/Fransa, B. No: 16574/10, 7/2/2013, para. 56). AİHM, taraf devletlerin benzer durum teşkil eden farklılıkların farklı bir muamele gerektirip gerektirmediğinin ve ne ölçüde gerektirdiğinin değerlendirmesinde takdir yetkisine sahip olduklarını kabul etmektedir. Bu takdir yetkisinin kapsamı ise olayın

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

koşullarına, konusuna ve arka planına göre değişiklik göstermektedir (AİHM, *Stummer/Avusturya*, B. No 37452/02, 7/7/2011, para. 88). Özellikle ekonomik ve toplumsal stratejiye ilişkin genel tedbirlerin uygulanması söz konusu olduğunda devletin geniş bir takdir yetkisinin olduğu kabul edilmektedir (AİHM, *Hämäläinen/Finlandiya*, B. No: 37359/09, 16/7/2014, para. 109).

15. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi Anayasa'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanılırken nesnel ve haklı bir neden olmaksızın aynı veya benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelede bulunulmasını yasaklamaktadır. Nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilir. Kuşkusuz benzer durumlara farklı muamelenin haklı bir temelini bulunup bulunmadığının veya farklılığın ne dereceye kadar haklı görülebileceği değerlendirilmesinde kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte bu takdir yetkisinin kapsamı somut olayın özelliklerine ve hususiyetle farklı bir şekilde yararlandırılan hakkın niteliğine göre değişebilecektir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58-59).

16. Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin (EHİS) "*Tanımlar*" başlıklı 2'nci maddesine göre engelliliğe dayalı ayrımcılık; "*siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dâhil her türlü ayrımcılığı kapsar.*" şeklinde tanımlanmıştır.

17. Sözleşme'nin "*Bağımsız Yaşayabilme ve Topluma Dahil Olma*" başlıklı 19'uncu maddesinin ilk fıkrasında, "*Taraf Devletlerin tüm engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında toplum içinde yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ettikleri ve engellilerin bu haktan eksiksiz yararlanabilmeleri ve topluma tam katılımlarını kolaylaştırmak için gerekli tedbirleri etkin bir şekilde alacağı*" hüküm altına alınmıştır. Keza aynı Sözleşme'nin "*Kişisel Hareketlilik*" başlıklı 20'nci maddesinde ise "*Taraf Devletlerin engellilerin olanaklar çerçevesinde azami ölçüde bağımsız hareket edebilmesini sağlamak için etkin bir şekilde gerekli tüm tedbirleri alacağı*" düzenlenmiştir. EHİS'e taraf her bir devlet, engelli bireylerin tüm insan hakları ve temel özgürlüklerden yararlanabilmelerini sağlamak noktasında engelliler için fiili eşitliği sağlamak üzere somut tedbirler almakla mükelleftir (TİHEK, B. No: 2021/375, K. No: 2022/36, 31/3/2022, para. 24).

18. 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 3'üncü maddesinde doğrudan ayrımcılık, "*Engelliliğe dayalı ayrımcılık temeline dayanan ve engellinin hak ve özgürlüklerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını engelleyen, kısıtlayan veya zorlaştıran her türlü farklı muamele*"; engelliliğe dayalı ayrımcılık ise "*Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlama*" şeklinde tanımlanmıştır. 5378 sayılı Kanun'un "*Topluma dâhil olma*" başlıklı 4/B maddesi ise şöyledir: "*Engellilerin toplumdan tecrit edilmeleri*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

ve ayrı tutulmaları önlenir. Engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda bağımsız olarak toplum içinde yaşamaları esas olup, özel bir yaşam düzenine zorlanamazlar. Engellilerin topluma dâhil olmaları ve toplum içinde yaşamaları amacıyla bireysel destek hizmetleri de dâhil olmak üzere ihtiyaç duydukları toplum temelli destek hizmetlerine erişimleri sağlanır."

19. Somut olayda başvuran, doğuştan ve sık görülmeyen bir engeli sahip olduğunu ancak yürümekte sıkıntı çekmediğini ve ortez olmadan hayatına devam ettiğini, ... Hastanesinde ... üyesi bir ... olarak görev yaptığını, 2012 yılında H sınıfı sürücü belgesi aldığını ve özel tertibatlı aracı ile ulaşımını kendisinin sağladığını, Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) indiriminden faydalanmak üzere başvurduğu ... Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen Erişkinler İçin Engellilik Sağlık Kurulu Raporu'nda "hareket ettirici aksamda özel tertibatlı taşıt kullanabileceği" belirtilmişken ehliyetini yenilemek üzere başvurduğu ... İl Sağlık Komisyonu ve bu komisyonun kararını itirazen inceleyen ... İl Sağlık Komisyonu tarafından Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca sürücü olamayacağına karar verildiğini, söz konusu kararların gerekçesiz ve hukuka aykırı olduğunu ve engellilik temelinde ayrımcılığa uğradığını iddia etmektedir.

20. Başvuranın iddialarına karşılık muhatap Sağlık Bakanlığı tarafından başvuranın sürücü olamayacağına dair komisyon kararlarının 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ile Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik kapsamında alındığı, söz konusu düzenlemeler doğrultusunda başvuranın sürücü belgesi alabilecek şartları sağlamadığı ve başvuran hakkında tesis edilen işlemin ayrımcılık yasağını ihlal etmediği ifade edilmiştir.

21. Dosya kapsamından engelli başvuran hakkında, sürücü belgesini yenilemek üzere yapmış olduğu başvuru üzerine ... İl Sağlık Komisyonu tarafından sürücü olamayacağı yönünde bir değerlendirme yapıldığı, bu değerlendirmenin itiraz üzerine ... İl Sağlık Komisyonu tarafından yeniden incelendiği ve her iki komisyonun da başvuranın baş ve boynunu arkaya döndürmesini ve bakmasını %50'den fazla engelleyen boyun vertebra ve boyun bölgesi hastalığı nedeniyle sürücü olamayacağına karar verdiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda somut olayda başvuranın sürücü olamayacağına ilişkin komisyon kararların engel durumundan kaynaklandığı ve başvuran hakkında farklı bir muamele oluşturduğu değerlendirilmiştir.

22. Nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda bahsi geçen muamelelerin haklı ve meşru bir gerekçeye dayanması ve muameleler kapsamında amaçlanan hedef ile kullanılan araç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunması halinde ayrımcılık yasağının ihlali söz konusu olmayacaktır (TİHEK, B. No: 2023/1546, K. No: 2024/480, 8/5/2024, para. 32).

23. Başvuranın maruz kaldığı farklı muamelenin meşru bir amacı olup olmadığına ilişkin değerlendirme yapılırken öncelikle başvuranın sürücü olamayacağına ilişkin komisyon kararlarına dayanak teşkil eden yönetmelik hükmü ile sürücü adayları ile sürücülerde aranacak sağlık koşullarına ilişkin diğer mevzuat hükümlerinin ele alınması gerekmektedir.

24. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun "Sürücü adaylarında aranacak şartlar" başlıklı 41'inci

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

maddesine göre; “(1) Sürücü belgesi alacakların; (...) c) İçişleri ve Sağlık bakanlıklarınca müştereken çıkarılacak yönetmelikte belirlenen sağlık şartlarını taşımaları (...) zorunludur (...) (2) Sürücüler ile sürücü adaylarının hangi şartlarda ve hangi sınıf sürücü belgesi alabilecekleri ile bunların araç kullanma şartları, kullanılabilecek araçların niteliklerine ve sağlık şartlarına dair usul ve esaslar İçişleri ve Sağlık bakanlıklarınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir (...)”

25. Mezkûr Kanun'un 45'inci maddesinde sürücü belgesi sahibi kişide sağlığı bakımından sürücülüğe engel aşikâr bir değişikliğin görülmesi ve tespiti hâlinde, trafik görevlilerince sürücü belgesi geri alınarak, kişinin sağlık kuruluşlarında muayenesi isteneceği belirtilmektedir. Nitekim Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 90'ıncı maddesinde de sürücü belgeleri geçici olarak geri alınan kişilerin Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik hükümleri doğrultusunda yapılan muayeneleri sonucunda düzenlenen sağlık raporuna göre işlem yapılacağı ve gerekli sağlık şartları sağlanmadıkça bu kişilere sürücü belgelerinin iade edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

26. Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik'in “Sürücü adaylarının ve sürücülerin sahip olmaları gereken sağlık şartlarına ve muayenelerine ilişkin genel esaslar” başlıklı 4'üncü maddesine göre; “(1) Sürücü ve sürücü adaylarının muayeneleri; Sağlık Bakanlığına ve üniversitelere bağlı sağlık tesisleri, aile sağlığı merkezleri ve Sağlık Bakanlığınca ruhsatlandırılan hariç özel sağlık kuruluşlarında görevli tabip veya uzman tabip tarafından bu Yönetmelik hükümlerine göre yapılır ve sağlık raporu düzenlenir. (...) (2) Tabip tarafından, sürücü veya sürücü adayının yapılan genel muayenesinde; (...) d) Eklem hareketlerinde kısıtlama, (...) (3) Tabip tarafından, sürücü/sürücü adayının genel sağlık durumuna ilişkin yazılı beyanı alınarak ikinci fıkrada tanımlanan durumlarının olup olmadığı yönünde ilk muayenesi yapılır. Bu Yönetmeliğe göre sürücülüğe engel hali olmayanlara muayeneyi yapan tabip tarafından uygun rapor verilir. Yapılan muayene sonucunda, sürücülüğe engel hali tespit edilen veya ikinci fıkrada tanımlanan durumlardan bir veya birkaçının olması veya hakkında karar verilemeyen sürücü/sürücü adayının muayene bulguları ve sevke neden olan uzmanlık muayenesi hariç sürücü belgesi alabileceği sağlık raporunda belirtilir ve ilgili uzman tabip/tabiplere gönderilir. İlgili uzman tabip/tabipler tarafından sürücü/sürücü adayının muayenesi yapılarak sağlık raporu verilir. Bu durumda, ilk muayene sonucunu gösteren sağlık raporu ve uzman tabip/tabipler tarafından düzenlenecek sağlık raporu birlikte geçerlidir. Ancak kişinin özel tertibatlı araç kullanması gerektiği durumlarda ilgili uzman tabip/tabipler tarafından sekizinci fıkraya göre işlem yapılır. (...) (5) Kişinin, adına düzenlenen rapora itiraz hakkı vardır. Raporlara itiraz usulleri Sağlık Bakanlığınca belirlenir. (...)”

27. Mezkûr Yönetmelik'in “Kas iskelet sistemi muayenesine ilişkin esaslar” başlıklı 8'inci maddesinde “(1) Eklem hareketlerinden; a) Vertebra (boyun ve bel) hareketleri, kişinin baş ve boynunu arkaya döndürmesini ve bakmasını %50'den fazla engelleyen boyun vertebra ve boyun bölgesi hastalıklarında sürücü belgesi verilmez. Lumbal vertebra eğilme ve dönme hareketlerini %75'den fazla engelleyen durumlarda da sürücü belgesi verilmez.” hükmü yer almaktadır.

28. Anılan mevzuat hükümleri doğrultusunda kişinin sürücü belgesi alabilmesi için belirli sağlık şartlarına

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

sahip olması zorunluluğunun bulunduğu, bu şartların Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik ile düzenlendiği, söz konusu Yönetmelik uyarınca kişinin boyun ve bel hareketlerinde kısıtlılık bulunmasının kendisine sürücü belgesi verilmesine engel bir durum oluşturabileceği, kısıtlılığın sürücü belgesi verilmeye engel olup olmadığının belirlenmesinde kişinin baş ve boynunu arkaya döndürmesini ve bakmasını hangi oranda etkilediğinin göz önünde bulundurulması gerektiği anlaşılmaktadır.

29. Bu kapsamda başvuran tarafından dosyaya sunulan 16/5/2025 tarihli Erişkinler için Engellilik Sağlık Raporu'ndan başvuranın "... tanısı bulunduğu, raporun süresiz olarak düzenlendiği ve engel oranının %51 olarak tespit edildiği görülmüştür. İnceleme sürecinde başvuran tarafından ... Hastanesinde yaptırılan 26/8/2024 tarihli bir genetik test sonucu dosyaya sunulmuş, bu sonuca göre başvuranın hastalığının "... fenotipi ile ilişkilendirildiği görülmüştür. Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik'in 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan düzenleme incelendiğinde; kişinin sürücü olmasına engel oluşturacak bir hastalık isminin doğrudan zikredilmediği, bunun yerine kişide baş ve boynunu arkaya döndürmesini ve bakmasını %50'den fazla engelleyen boyun vertebra ve boyun bölgesi hastalıkları bulunması durumunda sürücü olamayacağının hüküm altına alındığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla somut olayda başvuranın hastalığının tanısından bağımsız olarak bu hastalığın baş ve boynunun hareket kabiliyetini etkileyip etkilemediği, etkiliyor ise ne ölçüde etkilediği hususlarının üzerinde durulması gerektiği değerlendirilmiştir.

30. Başvuran hakkında düzenlenen engellilik sağlık raporundan ve başvuranın sürücü belgesi alabilmek için geçirmiş olduğu sağlık muayenelerine ilişkin raporlardan; başvuranın omurgası ile ilgili sorunlar yaşadığı, engel durumu sebebiyle baş ve boyun hareketlerinde kısıtlılıklar bulunduğu anlaşılmaktadır. Nitekim başvuranın sürücü olup olamayacağına dair yapılan komisyon incelemelerinde başvuranın servikal rotasyonlarının kısıtlı olduğu, baş ve boyun hareketlerinde %50'den fazla kısıtlılık bulunması sebebiyle mezkûr Yönetmelik'in 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca sürücü olamayacağına karar verildiği görülmektedir. Söz konusu incelemelerin ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda farklı alanlarda uzman dört tıp doktoru ile bir makine mühendisinden oluşan ... İl Sağlık Komisyonu ve farklı alanlarda uzman beş tıp doktoru ile bir makine mühendisinden oluşan ... İl Sağlık Komisyonu tarafından tarafından yapıldığı ve başvuranın engel durumundan ötürü sürücü olamayacağı noktasında her iki komisyon kararının birbiri ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır.

31. Trafik kazaları küresel ölçekte insan hayatına olumsuz etki eden nedenlerin başında gelmektedir. Dünya genelinde trafik kazaları sonucunda meydana gelen ölüm ve yaralanma sayılarındaki artış toplumsal ve ekonomik kayıpların ciddi boyutlara ulaşmasına neden olmakta, ulusal ve uluslararası düzeyde trafik güvenliğine ilişkin sorumluluğu bulunan tüm kurum ve kuruluşların iş birliği içerisinde sistematik bir biçimde çalışmalarını zorunlu kılmaktadır. (3/2/2021 tarihli ve 31384 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2021/2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi). Bu çerçevede mevzuatta çeşitli düzenlemeler yapılması ve ve sürücü adaylarında bazı şartlar aranması olağan kabul edilmektedir. Zira Karayolları Trafik Kanunu, Karayolları Trafik Yönetmeliği ve Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik'te yer alan ilgili düzenlemelerin karayollarında, can ve mal güvenliği yönünden trafik düzenini sağlamak ve trafik güvenliğini ilgilendiren tüm konularda alınacak önlemleri belirlemek, trafik kazalarını önlemek ve olumsuz etkilerini azaltılması

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

amacı ile yapıldığı, bu doğrultuda düzenlemeler yapılmasının trafik güvenliğinin ve dolayısıyla can güvenliğinin sağlanması için gerekli olduğu değerlendirilmektedir. (TİHEK, K. No: 2024/455, 16/8/2024, para. 28-29).

32. Bu hususlar Danıştay 8. Dairesinin 9/11/2022 tarihli ve 2019/5236 E., 2022/6364 K. sayılı Kararı'nda: *“Trafik kazalarının en önemli nedenlerinden olan sürücü hatalarının en az seviyeye indirilebilmesi için sağlık şartları yönünden sürücü adaylarının ve sürücülerin iyi bir kontrolden geçmesine yönelik olarak mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Nitekim, 10/05/2012 tarihli ve 28288 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6299 sayılı Kanun'la katılmamız uygun bulunan ve 22/01/2014 tarihinde yürürlüğe giren Karayolu Trafiği Konvansiyonu'nun 41. maddesinde de sürücü belgesinin alınması için gereken tıbbi şartların iç mevzuatta belirlenmesi gerektiği özellikle vurgulanmıştır. Bu nedenlerle; gerçekte sağlık şartları yönünden sürücü olamayacak bir kimseye sürücü olabilir şeklinde rapor verilmesinin önün geçmek amacıyla yürürlüğe konulan ve trafik güvenliğinin sağlanması amacıyla tabip tarafından yapılacak muayenede, kişinin baş ve boyun hareketlerini kısıtlayan hastalıklara sahip olması durumunda sürücü belgesi verilmeyeceğine ilişkin düzenlenen Yönetmeliğin 8. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinin üst hukuk normlarına, kamu yararına ve hizmet gereklerine uygun olarak düzenlendiği sonucuna varılmıştır (...)*” şeklinde ifade edilmiştir.

33. Yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda, başvuranın sürücü olamayacağına ilişkin ... ve ... İl Sağlık Komisyonu kararlarının, kamu sağlığı ve güvenliğinin sağlanması amacını taşıdığı anlaşılan mevzuat hükümlerine dayandığı ve dayandıkları mevzuat hükümlerinin öngördüğü kapsamda verildiği, dolayısıyla başvuran hakkındaki uygulamanın objektif ve makul bir gerekçesi bulunduğu değerlendirilmiştir.

34. Farklı muamelenin ayrımcılık yasağını ihlal etmemesi için muamelenin nesnel ve makul bir gerekçeye sahip olması ile birlikte muamelenin orantılı olup olmadığı ve farklı muameleye tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenip yüklenmediği de değerlendirilmelidir. Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 90'ıncı maddesinde sağlık şartları bakımından sürücülüğe engel bir halinin olmadığı veya mevcut olan bu halin bilahare ortadan kalktığı sağlık raporuyla tespit edildiği takdirde, sürücü belgesinin kişiye iade edileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla başvuran hakkında verilen sürücü olamaz kanaatini içerir karar nedeniyle ehliyetin süresiz ve geri dönüşü olmayacak şekilde elinden alındığını söylemek mümkün değildir. Zira başvuran sağlık şartları bakımından sürücülüğe engel bir halinin olmadığını veya mevcut olan bu halin bilahare ortadan kalktığını sağlık raporuyla ortaya koyduktan sonra tekrar sürücü belgesini elde edebilecektir. Bu çerçevede ulaşılmak istenen amaç ile muamele arasında makul bir denge olduğu değerlendirilmektedir (TİHEK, K. No: 2024/455, para. 31).

35. Başvuranın somut başvuru kapsamındaki bir diğer iddiası da 2012 yılından beri ehliyetinin olduğu, ehliyetini aldığı tarihten bugüne kadar engelinin oranında ve niteliğinde herhangi bir değişiklik olmadığı, engel durumunda herhangi bir değişiklik olmamasına rağmen ehliyetinin elinden alınmasının kazanılmış hakların korunması ilkesine aykırılık teşkil ettiğine ilişkindir. Başvuranın söz konusu iddialarına karşı muhatap tarafından sürücü belgesinin kazanılmış bir hak teşkil etmediği, bir ruhsat olduğu ve bu nedenle zaman içinde denetlenebileceği belirtilmiştir. Konu ile ilgili Danıştay 8. Dairesinin 23/2/1987 tarihli ve 1986/702 E., 1987/84 K. sayılı Kararı'nda; *“(…)Davacının ayağındaki rahatsızlığının sürücü belgesi alma tarihinden önce de bulunduğu, bu rahatsızlığı nedeniyle sürücü belgesi verilmemesi gerektiği halde, şoför olabileceği*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

yolundaki rapor üzerine sürücü belgesinin verildiği, belgenin verilmiş olmasının davacıya kazanılmış bir hak sağlamayacağı koşullara uygun olmadan verildiğinin veya ilgilinin teknik ve sağlık niteliğini yitirdiğinin anlaşılması durumunda idarenin süre koşuluna bağlı kalmadan işlemini geri alabileceği doğaldır. (...)” denilmek suretiyle kişilere sürücü belgesi verilmesinin kazanılmış bir hak sağlamayacağı açıkça ifade edilmiştir. Bu doğrultuda başvuranın engel durumuna ilişkin olarak mevzuatta yer alan düzenlemeler, bu düzenlemeler uyarınca ... ve ... İl Sağlık Komisyonları tarafından aynı yönde verilmiş kararlar ve kişilerin bir kere sürücü belgesi almış olmasının onlar için herhangi bir kazanılmış hak sağlamayacağı yönündeki yargı kararları nazara alındığında somut olayda ayrımcılık yasağının ihlal edildiği yönünde bir kanaat oluşmamıştır.

36. Netice itibarıyla yukarıda ifade edilen tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde; trafik ve can güvenliğinin sağlanması için bir takım hukuki düzenlemeler getirilmesinin ve bu kapsamda bazı sağlık şartlarının belirlenmesinin mümkün olduğu, başvuran hakkında bu kapsamda tesis edilen işlemin de kamu sağlığı ve güvenliğinin sağlanması şeklinde objektif ve makul bir gerekçeye sahip olduğu, ulaşılmak istenen amaç ile araç arasında orantılık bulunduğu ve ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

11/12/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Selami AÇAN
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

Av. Erol GÖKDÖL
Üye

e-imzalıdır

Dr. Ömer ÇELEN
Üye

e-imzalıdır

Selma ÖZTÜRK PINAR
Üye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>